

Qorti tal-Appell
(Kompetenza Inferjuri)

Imhalled Anthony Ellul

Appell Ċivili Nru. 27/2015

Gasam Mamo Insurance Limited (C3143) kif surrogata fid-drittijiet tal-assikurat tagħha Henry Camenzuli eżerċitanti l-kummerċ taħt l-isem Tat-Tarġa Pharmacy, skond il-liġi w il-polza (claim N132087) (appellata)

vs

Korporazzjoni Enemalta u b'digriet tal-21 ta' Jannar 2015 l-isem ġie mibdul għal Enemalta plc (appellanta)

18 ta' April 2017.

1. B'deċiżjoni tad-9 t'Ottubru 2015 it-Tribunal tal-Arbitraġġ, filwaqt li ċaħad l-eċċezzjonijiet imressqin mill-intimata, laqa' t-talbiet tar-rikorrenti u kkundanna l-intimata tħallas lir-rikorrenti s-somma ta' tliet elef ħames mija tnejn u sebgħin ewro u ħamsa u erbghin ċenteżmu (€3,572.45) rappreżentanti danni subiti mill-assikurat tagħha Henry Camenzuli eżerċenti l-kummerċ taħt l-isem *Tat-Tarġa Pharmacy* in segwitu għal power outage li seħħ bejn id-19 u l-20 ta' Lulju 2013 li b'konsegwenza tiegħu ġew danneġġati diversi prodotti mediċinali li kellhom jinżammu kontinwament refriġerati. L-intimata għet ukoll ikkundannata tħallas l-ispejjeż kollha tal-arbitraġġ.
2. L-intimata appellat mid-deċiżjoni surriferita. Peremezz tal-aggravju tagħha tilmenta li d-deċiżjoni tal-Arbitru dwar il-punti ta' liġi hija miftuħa għal dubju serju, li l-kumpannija appellata m'għamlitx l-verifiki u l-analiżi li meħtieġa biex tivverifika l-*claim* tal-Ispizerija assigurata u l-Arbitru għalmel apprezzament tal-fatti ħażin li wassal għal interpretazzjoni żbaljata tal-liġi.
3. Ir-rikorrenti pprezentat twegiba fid-9 ta' Novembru 2015 fejn tat ir-raġunijiet tagħha għalfejn l-appell għandu jiġi miċħud u l-*lodo* arbitrali appellat jiġi kkonfermat.
4. Illi s-sunt tal-fatti li jirriżultaw mill-atti huwa s-segwenti:

- Bejn il-Gimgħa 19 ta' Lulju 2013 għal xi l-ħdax u nofs ta' filgħaxija (23:30) u l-20 ta' Lulju 2013 għall-ħabta tad-disa' u kwart ta' filgħaxija (21:15) jirriżulta li kien hemm qtugħ fil-provvista tal-elettriku fl-ispizerija *Tat-Tarġa Pharmacy*, numru 2, Triq il-Kostituzzjoni, l-Mosta;
- Rappreżentanti tekniċi fi ħdan is-soċjetà appellanta ikkonfermaw illi l-kawża tal-ħsara kienet *'żewġ ħsarat naturali f'żewġ cables separati'*. Xehdu ukoll li kien hemm aktar minn *supply source* wieħed għaż-żona in kwistjoni sabiex f'każ ta' ħsarat l-elettriku jitregġa lura fl-iqsar żmien possibbli, madanakollu, *'minħabba sitwazzjoni eċċezzjonali li ma kellniex kontroll fuqha inqalgħu żewġ ħsarat flimkien.'* L-inġinier Jonathan Scerri spjega li l-kliem *'ħsara naturall'* fl-affidavit tiegħu huwa referibbli għall-fatt li l-insulazzjoni taż-żewġ *cables* in kwistjoni inħarqet u dabet pero ma seta' jagħti l-ebda raġuni konkreta x'ikkawża dan. L-inġinier Reuben Borg xehed li kellu suspett li r-raġuni għall-ewwel ħsara kienet kuntat mal-ilma. Il-*life expectancy* ta' dawn il-*cables* hija ta' bejn teltin (30) u ħamsin (50) sena li jiġi determinat skont monitoring ta' ħsarat fuq medda ta' snin peress li jinsabu taħt l-art. Jirriżulta li dawn il-*cables* kienu nxtegħlu għall-ewwel darba fl-2002. *'L-Enemalta għamlet dak kollu li setgħet biex issewwi l-ħsarat fl-iqsar ħin possibbli, liema ħsarat kienu kkawżati minn aċċident inevitabbli u li ma kellhiex kontroll fuqhom'*. In kontro-eżami l-inġinier Jonathan Scerri xehed li fiż-żmien relattiv huwa ma kienx involut fl-incident għaliex ma kienx impjegat tal-appellanta u għaldaqstant hejja l-affidavit tiegħu abbażi ta' pjanti tal-Enemalta u mill-esperjenza.
- Camenzuli, sid l-ispizerija, xehed li minħabba l-qtugħ tal-provvista tal-elettriku, it-temperatura tal-frigġ li tinsab fl-ispizerija fejn kienu maħżuna prodotti mediċinali li kellhom jinżammu refigirati f'temperatura ta' bejn 2 u 8 gradi celcius, qabzet it-temperatura massima b'dan illi l-prodotti mediċinali msemmija ma setgħux jinbiegħu minkejja li l-ebda minnhom ma kien skadut. Huwa ikkonferma li eventwalment dawn il-prodotti ġew distrutti skont il-prassi;
- Peress li l-imsemmija spizerija kienet assigurata f'isem Henry Camenzuli taħt *Business Protect Policy* mas-soċjetà appellata li kienet tkopri tħassir ta' merkanzija, l-appellata kkompensatu għall-imsemmija ħsarat abbażi tal-fatturi li għaddielhom Camenzuli u wara li giet ivverifikata l-interruzzjoni fil-provvista tal-elettriku li tat lok għall-imsemmija danni. Il-fatturi ma ġewx imqabbla mal-mediċini u lanqas ma ġie vverifikat jekk l-mediċini in kwistjoni kellhomx tassew twissija li għandhom jinżammu fi frigġ – is-soċjetà attriċi hawn appellata straħet fuq id-dikjarazzjoni tal-

ispizjar Camenzuli in kwantu huwa kien teknikament kompetenti sabiex jagħmel dikjarazzjoni f'dan is-sens.

- Konsegwentement is-soċjetà appellata giet surrogata fid-drittijiet ta' Camenzuli u żammet lis-soċjetà appellanta responsabbli għall-imsemmija ħsarat billi nidiet dawn il-proċeduri kontra tagħha għar-rizarciment tal-kumpens relattiv;
- Is-soċjetà pubblika intimata illum appellanta wiegħbet li mhix responsabbli għad-danni billi mhux kawżati minnha iżda minn fatturi esterni. Bla ħsara għal dan hija wiegħbet ukoll li skont l-artikolu 8 tal-Kap 536 hija mhijiex responsabbli għad-danni u f' kull każ ma tressqet l-ebda prova tad-danni mitluba.

5. Il-qorti rat l-atti u kkunsidrat:

6. Illi s-soċjetà appellata bdiet l-aggravju tagħha bl-ilment li d-deċiżjoni tal-Arbitru dwar il-punti ta' liġi hija miftuħa għal dubju serju. Din il-Qorti tqis li tali ilment huwa għal kollox infondat u insostenibbli. Kif tajjeb ngħad fid-deċiżjoni appellata l-Att dwar it-Trasferiment tal-Attiv, id-Drittijiet, id-Debiti u l-Obbligi ta' Enemalta (Kap 536 tal-Liġijiet ta' Malta) daħal fis-seħħ f'Awissu tal-2014 bis-saħħa tal-Att Numru XXXIV tal-2014 liema Att ma fihx klawżola tranzitorja. Altru milli fetħet dubju serju fuq il-punti ta' liġi kif allegat mill-appellanta, meqjus illi qtuġħ fil-provvista tal-elettriku mertu tal-proċeduri odjerni seħħet f'Lulju tas-sena 2013, it-Tribunal ta' Arbitraġġ korrettement irrefera għall-liġi applikabbli fil-perjodu relattiv u ċioé l-Att dwar l-Enemalta ġià l-Kap 272 tal-Liġijiet ta' Malta li ġie mħassar bis-saħħa tal-istess Att.

7. L-artikolu 8 tal-Kap 536, li ġie ċitat mis-soċjetà intimata illum appellanta in kwantu eċċepiet li din id-dispożizzjoni f'kull każ teżoneraha mir-responsabbli għad-danni, huwa effettivament kuncett li kien jinsab anke fil-Kap 272, senjatament l-Artikolu 14(2)(c) li kien jiddisponi li, *'Enemalta ma tkun responsabbli għal ebda telf jew ħsara kemm materjali kemm konsegwenzjali lil persuna jew proprjetà jew għal xi twaqqif fil-provvista ta' l-enerġija li jkun graw minħabba incident li ma setax jiġi evitat, tqabir u kedd bl-użu xieraq jew tagħbija żejda minħabba konnessjoni ta' apparat mhux awtorizzat, jew minħabba l-ħtiġijiet raġonevoli tas-sistema elettrika, jew minħabba xi difetti f'xi stallazzjoni elettrika mhux provduta mill-Korporazzjoni.'* Hija ġusta għalhekk il-konsiderazzjoni tat-Tribunal ta' Arbitraġġ fis-sens illi apparti tibdiliet superficiali neċessitati mill-bidla tas-sitwazzjoni regolatorja, iż-żewġ dispożizzjonijiet jgħidu l-istess haġa.

8. Rilevanti ukoll ir-referenza li għamel it-Tribunal ta' Arbitraġġ għall-artikolu 3(3)(a) tal-Kap. 272 li kien jipprovdi li *'Bla ħsara għad-disposizzjonijiet ta' dan l-Att, u għal kull ħtieġa li hemm provdut dwarha taħt xi liġi oħra, għandu ikun id-dmir ta' Enemalta, biex tkun tista' twettaq l-funzjonijiet tagħha taħt dan l-Att li tiżviluppa u żżomm sistema effiċjenti'* fl-isfond tal-artikolu 3 tal-Kap.536 li jipprovdi li d-debiti u l-obbligi kollha tal-Korporazzjoni għandhom jitqiesu bħala debiti u obbligi tal-Kumpannija pubblika Enemalta plc.
9. Isegwi għalhekk li l-aggravju tal-appellanta fis-sens li, *'id-deċiżjoni tal-Arbitru dwar punti ta' liġi mhija miftuħa għal dubju serju'* u li *'ma kinitx motivata sewwa'* mhuwiex misthoqq.
10. Illi permezz tal-aggravju tagħha l-appellanta tilmenta ukoll li l-kumpannija appellata m'għamlitx l-verifiki u l-analiżi i meħtieġa biex tivverifika l-*claim* tal-Ispizerija assicurata.
11. L-apprezzament tal-provi hu f'idejn it-Tribunal tal-Arbitraġġ. Il-qorti ta' revizjoni għandha tid-disturba dak l-apprezzament fejn ikun hemm xi raġuni gravi. Fiċ-ċirkostanzi odjerni, il-qorti mhijiex tal-fehma li f'dan il-kaz għandha ma taqbilx mal-konkluzjoni li wasal għaliha t-Tribunal tal-Arbitraġġ meta tqies li mill-provi effettivament rrizulta illi d-dokumenti annessi mat-talba arbitrali kif ukoll dawk annessi mal-affidavit ta' Henry Camenzuli jagħtu indikazzjoni korretta tat-telf imġarrab.
12. Il-prova attriċi tad-dannu subit ma gietx megħluba. Is-soċjetà appellanta ma għamlet l-ebda kontro-eżami tax-xhud Henry Camenzuli sabiex tikkontesta l-veracità tal-*claim* u lanqas ressqet xi prova oħra biex tikkontrobatti l-affermazzjoni tax-xhud fis-sens li l-mediċini konċernati li ġew elekti b'isimhom u jirrizultaw mill-fatturi relattivi tassew kellhom warning li għandhom jinżammu kontinwament refrigerati.
13. Ladarba l-asserzjonijiet tax-xhud Henry Camenzuli bl-ebda mod ma ġew inficijati mis-soċjeta' appellanta t-Tribunal ta' Arbitraġġ kien ġustifikat jiddeciedi li għadhom jitqiesu bħala ppruvati u għalhekk anke dan l-aggravju qiegħed jiġi respint.
14. L-appellata tilmenta ukoll li l-Arbitru għamel apprezzament tal-fatti ħażin għaliex *'l-Arbitru ma fehemx l-affarijiet speċifiċi u d-dettalji tekniċi li jirrigwardaw l-elettriku ...'* u dan wassal għal interpretazzjoni żbaljata tal-liġi. Mix-xhieda prodotta jirrizulta li peress li dawn il-*cables* huma installati taħt l-art ma jstgħux jiġu spezzjonati sabiex jiġi determinat f' liema stat qegħdin

iżda huwa biss meta tingala' xi ħsara li l-appellanta tirrejaġixxi biex issewwihom. Hija għalhekk tassumi l-obbligu li tagħmel dan tempestivament sabiex iżzomm sistema tal-elettriku effiċjenti.

15. Il-Qorti tabbraċċja d-deċiżjoni tat-Tribunal ta' Arbitraġġ fis-sens li l-artikolu 3(3)(a) tal-Kap. 272 applikabbli fiż-żmien mertu tal-incident *de quo* jipprovdli li *'għandu ikun id-dmir ta' Enemalta, biex tkun tista' twettaq l-funzjonijiet tagħha taħt dan l-Att li tiżviluppa u żzomm sistema effiċjenti'*.
16. Madanakollu l-istess liġi kienet tipprovdli li, *'Enemalta ma tkunx responsabbli għal ebda telf jew ħsara kemm materjali kemm konsegwenzjali lil persuna jew proprjetà jew għal xi twaqqif fil-provvista ta' l-enerġija li jkunu graw minħabba incident li ma setax jiġi evitat, tqabir u kedd bl-użu xieraq jew tagħbija żejda minħabba konnessjoni ta' apparat mhux awtorizzat, jew minħabba l-ħtigijiet raġonevoli tas-sistema elettrika, jew minħabba xi difetti f'xi stallazzjoni elettrika mhux provduta mill-Korporazzjoni'*.
17. Mill-provi li tressqu ma tirriżulta l-ebda raġuni konkreta li l-qtugħ tal-provvista tal-elettriku mertu tal-proċeduri odjerni kienet inevitabbli jew riżultat ta' tqabir u kedd bl-użu xieraq jew tagħbija żejda minħabba konnessjoni ta' apparat mhux awtorizzat, jew minħabba l-ħtigijiet raġonevoli tas-sistema elettrika, jew minħabba xi difetti f'xi stallazzjoni elettrika mhux provduta mill-Korporazzjoni. Mill-provi irriżulta biss li l-ħsara tant kienet kbira li ċedew żewġ cables u mhux wieħed biss.
18. L-inġinier Jonathan Scerri spjega li l-kliem *'ħsara naturall'* fl-affidavit tiegħu huwa referibbli għall-fatt li l-insulazzjoni taż-żewġ *cables* in kwistjoni inħarqet u dabet pero ma seta' jagħti l-ebda raġuni konkreta x'ikkawża dan. L-inġinier Reuben Borg xehed li kellu **'suspett'** li r-raġuni għall-ewwel ħsara kienet kuntatt mal-ilma. Pero dikjarazzjoni bħal din ma tistax titqies bħala prova konkreta li minnha tiskatta l-eżenzjoni mir-responsabbiltà għal telf jew danni kkontemplata fid-dispożizzjoni fuq imsemmija. Eżenzjoni li lanqas ma tista' tirriżulta minn argumenti godda dwar is-sistema ta' kontroll u superviżjoni magħrufa bħala *Supervisory Control and Data Acquisition*, li saret riferenza għaliha għall-ewwel darba fir-rikors tal-appell u li ma jirriżultax mix-xhieda prodotta. Il-provi kellhom jittressqu fl-ewwel istanza u dikjarazzjonijiet li jsiru f'rikors ta' appell m'humix prova.
19. Il-qorti taqbel mar-raġunament tal-arbitru li:

"Bħala konsiderazzjonijiet ta' fatt, jidher mill-provi akkwiziżti, illi l-modus operandi tal-intimata huwa illi (almenu għal dak li jirrigwarda cables stallati direct in ground) hija li man mano li

cable jibda jsofri ħsara, dan jiġi msewwi. Izda jekk jibda jsofri ħsara sikwiet, dan imbagħad jinbidel b'cable ġdid. Wieħed jifhem illi trattandosi ta' cable midfun ġol-art, jidher illi ma jeżisti l-ebda metodu ta' manutenzjoni kif wieħed jifhem din il-kelma. U infatti mill-istess xhieda jidher cara illi l-intimata ma tagħmilx manutenzjoni fuq il-cables. Dawn jiħallew mingħajr superviżjoni jew spezzjoni (għal raġunijiet ovvjji li huma midfunin) sakemm ikollhom ħsara.

Issa huwa ovvjju li hemm baħar jaqsam bejn li wieħed preventivament jispezzjona cables biex jara f'liema stat qegħdin sabiex jipprevjeni ħsara, u li wieħed jistenna li tinqala' ħsara mbagħad jirrejaġixxi biex isewwiha".

Il-fatt li l-cables qegħdin taħt l-art ma jfissirx li ma jeżistux mezzi biex wieħed jivverifika l-kundizzjoni tagħhom qabel ma ssir il-ħsara.

20. Is-soċjetà intimata tilmenta li l-Arbitru *'ma kellux jgħid fid-deċiżjoni tiegħu illi "... lanqas ingiebet opinjoni teknika" peress li l-artikolu 39(1) tal-Kapitolu 387 tal-Liġijiet ta' Malta jindika li l-Arbitru għandu d-dritt jaħtar espert biex jagħti opinjoni teknika'.* Dan l-ilment huwa fieragħ tenut kont li mill-atti ma jirrizultax li xi parti kien talab għan-nomina ta' espert tekniku. F'dan ir-rigward m'huwiex id-dmir tal-arbitru li jressaq il-provi għall-partijiet kif donnha qed tippretendi l-appellanta.

Konkluzjoni – wara li l-qorti qrat l-atti ma sabet l-ebda żball manifest fl-apprezzament tal-provi jew fuq xi punt ta' liġi li sar mit-Tribunal tal-Arbitraġġ.

Għal dawn il-motivi tiċħad l-appell bl-ispejjeż kontra l-intimata appellanta.

Anthony Ellul.